

Pöytäkirja

Osallistujat:

- pääministeri Sanna Marin (pj)
- tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen
- sisäministeri Maria Ohisalo
- opetusministeri Li Andersson
- head of early research and business development Heidi Fagerholm, Merck KGaA
- dekaani Peppi Karppinen, Oulun yliopisto
- akatemiaprofessori Samuel Kaski, Aalto yliopisto
- partner Ilkka Kivimäki, Maki.vc
- johtaja Petra Lundström, Fortum Oyj
- rehtori-toimitusjohtaja Vesa Taatila, Turun ammattikorkeakoulu
- toimitusjohtaja Antti Vasara, VTT Oy

valtiosihteeri Mikko Koskinen, Valtioneuvoston kanslia

kansliapäällikkö Jari Gustafsson, työ- ja elinkeinoministeriö

kansliapäällikkö Anita Lehikoinen, opetus- ja kulttuuriministeriö

pääjohtaja Heikki Mannila, Suomen Akatemia

pääjohtaja Nina Kopola, Business Finland

1. Kokouksen avaus ja esittäytyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi tutkimus- ja innovaationeuvoston ensimmäiseen kokoukseen tällä vaalikaudella. Puheenjohtaja totesi tutkimus- ja innovaationeuvostolla olevan tärkeä merkitys hallitusohjelman osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin liittyvien tavoitteiden toteuttamisessa. Hän totesi tutkimus- ja innovaationeuvoston olevan valtioneuvostolle neuvoa-antava foorumi tutkimus- ja innovaatiopoliittisissa kysymyksissä ja korosti neuvoston roolissa yhteyden luomista tutkimus- ja innovaatiokentän toimijoiden ja päätöksenteon välillä sekä kykyä kokonaiskuvan luomiseen Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmästä.

Puheenjohtaja totesi kokouksen olevan päätösvaltainen. Koska kyseessä oli vaalikauden ensimmäinen kokous, pidettiin lyhyt esittäytymiskierros.

Puheenjohtaja totesi kokouksessa olevan kaksi varsinaista pääasiaa: tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tilannekuva ja TKI-tiekartta sekä neuvoston työsuunnitelma vuodelle 2020.

2. Päätös tutkimus- ja innovaationeuvoston pysyvistä asiantuntijoista

Tutkimus- ja innovaationeuvosto kutsui neuvoston pysyviksi asiantuntijoiksi seuraavat henkilöt (liite 1):

valtiosihteeri Mikko Koskinen, valtioneuvoston kanslia
kansliapäällikkö Jari Gustafsson, työ- ja elinkeinoministeriö
kansliapäällikkö Anita Lehikoinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
pääjohtaja Heikki Mannila, Suomen Akatemia
pääjohtaja Nina Kopola, Business Finland

Puheenjohtaja totesi myös, että pysyvien asiantuntijoiden lisäksi tutkimus- ja innovaationeuvosto voi kutsua muita asiantuntijoita tapauskohtaisesti.

3. Keskustelu tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tilannekuvasta ja TKI-tiekartasta

Kansliapäälliköt Anita Lehikoinen (OKM) ja Jari Gustafsson (TEM) esittelivät tilannekuvan ja TKI-tiekartan (liite 2).

Tilannekuvan osalta esityksessä korostettiin seuraavia asioita: 1) Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän vaikuttavuudessa ja tuottavuudessa on puutteita, 2) Tarvitaan sekä julkisia että yksityisiä panostuksia TKI-toimintaan ja olennaista on etenkin se, miten saadaan yritykset panostamaan enemmän tutkimukseen ja kehitys- ja innovaatiotoimintaan, 3) Muutoksilla ja lisäpanostuksilla on kiire ja toimia pitää tehdä välittömästi.

Esityksen jälkeen käydyssä keskustelussa tuotiin esiin mm. seuraavia näkökohtia.

Keskustelussa todettiin kaikkien tiekartan painopisteiden olevan tärkeitä Suomen menestykselle. Vaikka TKI-toiminnan vaikutusten aikajänne on pitkä, konkreettisia toimia on tehtävä nopealla aikataululla.

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi nostaa kansalliset T&K-menot neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Keskustelussa todettiin, että keskeistä ovat yritysten TKI-toiminnan lisääminen ja TKI-toiminnan kannusteet. Lisäksi todettiin kansainvälisyyden olevan näissä ponnisteluissa avainasemassa. On epätodennäköistä, että tätä tavoitetta voidaan saavuttaa yksin kotimaisten yritysten ja julkinen sektorin toimin. Tärkeää olisi houkutella ulkomaisia yrityksiä sijoittamaan T&K-toimintojaan Suomeen ja houkutella lahjakkaimpia tutkijoita ja T&K-asiantuntijoita sijoittumaan tänne. Pk-yrityssektoria tulisi aktivoida entisestään TKI-toimintaan esimerkiksi yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa. Todettiin myös, että verotuksellisten kannusteiden käyttö on Suomen TKI-järjestelmässä ollut toistaiseksi melko vähäistä verrattuna keskeisimpiin verrokkimaihin. Suomeen tulisi myös saada nykyistä enemmän kansainvälistä tutkimusrahoitusta. Konkretiaa peräänkuulutettiin ratkaisuihin neljän prosentin tavoitteeseen pääsemiseksi.

Keskustelussa tuotiin esiin, että tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän kehittämisen ja vetovoimaisuuden näkökulmasta keskeisessä roolissa ovat yhtäältä osaavat ihmiset ja toisaalta toimintaympäristö. Yritykset kaipaavat ennen kaikkea osaavia ihmisiä ja ennakoitavaa toimintaympäristöä. Tuotekehitysyksiköiden sijainti riippuu usein alan osaajapoolista, ja tässä suhteessa yhtenä Suomen haasteeksi todettiin osaajapooliin pienuus. Toisaalta todettiin, että Suomessa on uskallettava panostaa laatuun, sillä laatu houkuttelee osaajia. Korostettiin myös tarvetta työperäiselle maahanmuutolle ja todettiin että asiaa on edistetty ja edistetään edelleen hallituskaudella. Myös opiskeluperäinen maahanmuutto on tärkeää.

Keskustelussa painotettiin, että TKI-toiminta ei ole tärkeää vain yritysten kilpailukyvyyn kannalta, vaan sillä ratkaiseva merkitys kaikilla hallinnonaloilla ja sektoreilla yhteiskunnan uusiutumisen. Esimerkiksi hiilineutraalisuuteen siirtyminen on valtava rakenteellinen muutos, jonka toteuttamista TKI-toiminnan on vahvasti tuettava ja jonka yhtenä ratkaisutekijänä TKI-toiminta tulisi nähdä.

Keskustelussa korostettiin, että ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys ovat olennaisen tärkeitä TKI-järjestelmän kehittämisessä. Elinkeinoelämä vierastaa tempoilevaa politiikkaa, sillä investointeja tehdään tyypillisesti kymmeniksi vuosiksi. Samoin toimien vaikutukset näkyvät vasta vuosien kuluttua. Korostettiin, että TKI-järjestelmän kehittämisessä tarvitaan pitkäjänteistä, ylivaalikautista sitoutumista ja hallitus-oppositio -rajan ylittävää parlamentaarista yhteisymmärrystä, johon luottaen eri sektoreiden toimijat voivat tehdä valintojaan. Systemaattista ja pitkäjänteistä innovaatio- ja koulutuspolitiikkaa tarvitaan myös työn murroksen ja osaamisvaatimusten nopean muutosten takia. Osaamisvaatimukset kasvavat, ja on ennakoitu, että tulevaisuudessa valtaosassa uusista syntyvistä työpaikoista tarvitaan korkeakoulututkinnon tasoista osaamista. Tämä tarkoittaa tarvetta koulutustason merkittävälle nostamiselle ja korostaa samalla myös osaamistarpeiden ennakoinnin merkitystä.

Tuotiin esiin tarve valintojen tekemiselle tutkimus- ja kehittämistoiminnassa sekä keskittymiselle sellaisiin alueisiin, joilla voidaan saavuttaa kansainvälinen kärki. Toisaalta huomautettiin, että yksi Suomen vahvuus on yhdessä toimiminen systeemillä tavalla ja jatkossa on tärkeää edelleen kehittää sitä, miten innovaatiojärjestelmämme saadaan toimimaan yhteistyössä parhaalla mahdollisella tavalla.

Keskustelussa todettiin myös, että aineettomiin oikeuksiin liittyy tällä hetkellä selkeitä kehittämistarpeita mm. koskien korkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä. Todettiin, että aineettomien oikeuksien strategian laadinta on hallitusohjelmassa ja esille tuodut näkökohdat otetaan siinä työssä esiin.

4. Tutkimus- ja innovaationeuvoston työsuunnitelma 2020

Johtaja Erja Heikkinen (OKM) esitteli luonnokset tutkimus- ja innovaationeuvoston työsuunnitelmaksi (liite 3). Neuvosto tulee käsittelemään yhtäältä teemalähtöisesti TKI-toimintaa hallitusohjelman keskeisten tavoitteiden näkökulmasta ja toisaalta hallitusohjelman mukaisia TKI-politiikkalinjauksia. Todettiin, että myös TKI-tiekartta muodostaa hyvän toimintasuunnitelman neuvostolle.

Hyväksyttiin neuvoston työsuunnitelma vuodelle 2020.

5. Kokouksen päättäminen ja seuraava kokous

Puheenjohtaja totesi, että seuraava kokous pidetään 5.3. ja päätti kokouksen.

Asiakohta 2, liite 1: Päätösesitys, tutkimus- ja innovaationeuvoston pysyvät asiantuntijat

Asiakohta 3, liite 2: TKI-järjestelmän tilannekuva ja tiekartta (esitysmateriaali)

Asiakohta 4, liite 3: Tutkimus- ja innovaationeuvoston työsuunnitelma 2020 (esitysmateriaali)